

IZVJEŠTAJ KOORDINATORA TIMOVA ZA TRGOVSKU GORU
BORISLAV BOJIĆ

Координатор у Министарству спољне трговине и економских односа БиХ за координацију радних тијела у Босни и Херцеговини која су основана са циљем супротстављања намјери Републике Хрватске за складиштење радиоактивног отпада на локацији Трговска гора" (У даљем тексту ("Координатор") и члан Експертског тиома обављају следеће послове

- организације рада Координационог тијела Босне и Херцеговине за проблематику одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе (у даљем тексту: Координационо тијело) у смислу припреме материјала за издавање конкретних задужења експертском и правном тиму за праћење стања и активности у вези са проблематиком одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Черкезовац, Трговска гора, општина Двор, Република Хрватска;
- старања о извршавању и примјени одлука Координационог тијела;
- координације и усклађивања рада Експертског тима за праћење стања и активности у вези са проблематиком одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе (У даљем тексту: „Експертски тим“) и Правног тима за израду стратегије правне заштите интереса Босне и Херцеговине везано за питања одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе (У даљем тексту: „Правни тим“). Након недавних одлука Вјећа министра координирам активности са правним експертима који су премјестени у састав Експертског тима и Међународном канцеларијом за правну заштиту интереса БиХ Laborde law
- учешћа на сједницама и праћења рада, те подношења извјештаја о раду Експертског тима и Правног тима министру спољне трговине и економских односа БиХ који је председавајући Координационог тјела .
- успостављања сарадње и координације Министарства спољне трговине и економских односа БиХ са институцијама БиХ, институцијама Федерације БиХ, институцијама Републике Српске и Дистрикта Брчко, међународним организацијама, невладиним организацијама, као и научним институцијама и универзитетима у циљу спровођења предметних активности.
- организације округлих столова и научних скупова на предметну тему.
- усаглашавања механизма или процеса за консултације највиших извршних и законодавних органа власти у Босни и Херцеговини ради доношења декларација, резолуција, стратегија, планова и других аката који утичу на предметну проблематику.
- планирања и предлагања оквирних финансијских средстава за рад Координационог тијела, Експертског и Правног тима као и других радних тијела која се баве питањима из предметне проблематике.
- припреме, планирања и предлагања учешћа чланова Координационог тијела, Експертског тима, Правног тима и других радних тијела на међународним скуповима који су од значаја за интересе Босне и Херцеговине у смислу предметне проблематике.

- припреме и планирања учешћа представника Босне и Херцеговине на билатералним састанцима са представницима Републике Хрватске везано за предметну проблематику.
- организације научних и стручних истраживања и анализа радних тијела из предметне проблематике.
- Све друге активности које кроз своје Одлуке утврди Координационо тјело.
- Сто се пак тичеведеног истраживања достављам вам у посебном прилогу а ради се о Економским аспектима одлагаишта нуклеарног отпада на локалитету Трговска гора које сам представио на 8-ој Међународној конференцији науцно-струцна конференција „5-јуни – СВЈЕТСКИ ДАН ЗАШТИТЕ ОКОЛИША“ као и у Влади Републике Српске

EKONOMSKI ASPEKTI ODLAGALIŠTA NUKLEARNOG OTPADA NA LOKALITETU TRGOVSKA GORA

Dr.sc. Borislav Bojić, borislav.bojic@gmail.com

Ključne riječi: odlagalište nuklearnog otpada, ekonomske posljedice, lokalitet Trgovska gora

ABSTRACT:

Odlaganje nuklearnog otpada je veoma osjetljivo pitanje u sferi društvenih, socijalnih i ekonomskih odnosa. Prihvatanje javnosti je direktno proporcionalno riziku. Javnost vrlo teško prihvata nuklearnu industriju s obzirom na relativno mali obim pravnosti u poređenju sa rizicima koji su teško prihvatljivi. Percepcija javnosti na osnovu nepoznatog stvarnog rizika od radioaktivnog nuklearnog otpada dovodi do iracionalnog straha.

1. UVOD

Potencijalno su veliki negativni uticaji nuklearnog radioaktivnog otpada na zdravlje i sigurnost ljudi, uslijed svog radioaktivnog ponašanja. Ukoliko je stanovništvo zabrinuto za sopstveni opstanak ili osjeća se životno ugroženo, kao što rezultati istraživanja za potrebe ove studije ukazuju, nikakvi ekonomski podsticaji u vidu kompenzacija ne nailaze na plodno tlo.

Kada je Vlada Holandije 1976. objavila planove za početak probnog bušenja u slanim kupolama za podzemno skladištenje nuklearnog otpada naišli na veliki otpor javnosti što je dovelo sukoba između tehničara i stanovništva (Damveld, 2000).

2. NEGATIVNE POSLJEDICE ODLAGANJE NUKLEARNOG OTPADA NA DRUŠTVENO-EKONOMSKI RAZVOJ

2.1. Empirijska istraživanja

Na međunarodnom planu je značajan broj diskusija o skladištenju radioaktivnog otpada. U nastavku će se izdvojiti najrelevantnije za potrebe ove studije. Chauncey Starr, ukazuje da prihvatanje bilo kakvog rizika više zavisi od povjerenja u upravljanje rizikom nego u kvantitativne procjene rizika. Shodno navedenom, strahovi javnosti i protivljenje planovima zbrinjavanja nuklearnog otpada mogu se posmatrati kao kriza povjerenja u proces upravljanja nuklearnim otpadom u naučnom i tehnološkom smislu. Erikson (1990) opisuje užasne nesreće koje izlažu ljude radijaciji i hemikalijama na načine koji dugoročno oštećuju i zagađuju ljudsko tkivo, indirektno, a ne samo kroz oštećenja i rane površinskog nivoa. Za razliku od prirodnih katastrofa, ove nesreće nemaju kraja. „Nevidljivi zagađivači ostaju kao dio čovjekove okoline - apsorbirana u tkivima tijela i, što je najgore, u genetski materijal preživjelih. Nikada se ne čuje 'sve jasno', a ta

knjiga razornih posljedica se ne zatvara. Strah javnosti od moguće katastrofalne nuklearne nesreće u odnosu na dugogodišnji demografski i ekonomski rast i tržišne uslove u područjima u blizini nuklearnih postrojenja i transportnih ruta je široko rasprostranjen. Javno mnijenje također otkriva snažno uvjerenje da bi se tokom transporta nuklearnog otpada u centralno skladište mogla dogoditi velika saobraćajna nesreća. Pretpostavlja se da takva nesreća rezultira oslobađanjem velikih količina radijacije, uzrokujući široko rasprostranjenu štetu po zdravlje i imovinu.

Pedeset dva posto stanovnika Las Vegasa izjavilo je da bi transport otpada bio ozbiljan rizik za njihovo zdravlje. Šezdeset i tri posto izjavilo je da ne želi kupiti kuću u krugu od 5 milja od rute za transport nuklearnog otpada. Damveld i van der Berg (2000) kreirali listu od 14 faktora koji utiču na prihvatanje rizika:

1. Mogućnost ozbiljnih katastrofa.
2. Male nesreće su signal da stvari mogu krenuti naopako.
3. Raspodjela kroz vrijeme i pravda: nikakvi rizici ne bi trebali biti prenošeni na buduće generacije.
4. Globalnost: što više ljudi može biti viktimizirano, to je neprihvatljivije.
5. Ndobrovoljnost: ne prihvatanje rizika koje nameće vlada ili industrija.
6. Povjerenje u vladu i nauku je od najveće važnosti u planovima skladištenja.
7. Uporna uvjerenja: nakon formiranja mišljenja nije ga lako brzo promijeniti.
8. Poznavanje rizika:
9. Lična kontrola i reverzibilnost: ljudi imaju osjećaj da nisu u stanju kontrolisati skladište nuklearnog otpada, a nesreće su nepovratne kada stvari krenu po zlu.
10. U percepciji rizika ne postoji razlika između nadzemnog i podzemnog otpada skladištenja.
11. Po mišljenju ljudi, rizici nuklearnog otpada, nuklearne energije i nuklearnog oružja su 12. Stigmatizacija: strah da će zajednica zbog nuklearnog otpada dobiti loš ugled i da će pretrpjeti ekonomsku štetu.
13. Mogućnost izbjegavanja rizika: za percepciju rizika postoji razlika između rasprava o proizvedenom otpadu iz zatvorenih nuklearnih elektrana i rasprava o tekućoj proizvodnji iz nuklearnih elektrana u pogonu ili u izgradnji.
14. Ideja da je nedovoljno novca rezervisano za buduće troškove skladištenja.

2.2. Negativne ekonomske posljedice odlaganje nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske gore

Građani u pogođenim zajednicama se fokusiraju i na oportunitetne troškove – neostvarene ekonomske koristi od kojih zajednica mora odustati zbog postrojenja za nuklearni otpad. Skladištenje nuklearnog otpada može uzrokovati štetu u budućnosti. To čini primjenu principa pravedne raspodjele teškim: buduće generacije će nositi teret, ali neće imati koristi od prednosti. Za nuklearni otpad, to je dugoročna odgovornost. U širem regionu oko Trgovske gore i dalje nizvodno rijekom Unom prema Kostajnici, primaran resurs za zapošljavanje stanovništva i ekonomski razvoj regije leži u proizvodnji zdrave hrane i razvoju turizma. Jedan od razloga izostanka razvoja industrije su upravo prirodne vrijednosti koje su se nastojale zaštititi u ranijem periodu. Izgradnjom odlagališta nuklearnog otpada na navedenoj lokaciji potpuno će se eliminisati mogućnost daljeg razvoja poljoprivredne proizvodnje i turizma, te stanovništvo osuditi na ekonomsko propadanje i iseljavanje. Podrška koju bi lokalne zajednice dobile u svojim budžetima kao kompenzacija nikako ne može biti adekvatna trajnim posljedicama skladištenja nuklearnog

otpada, čak i u slučajevima kada ne bi došlo do incidentnih situacija, koje bi rezultirale povećanjem radijacije.

2.3. Ekonomske kompenzacije

Stanovništvo ima tendenciju da prihvati ili ne prihvati odlagalište nuklearnog otpada prema njihovoj percepciji rizika. Kada percipiraju visok rizik u tehnologiji odlaganja nuklearnog otpada potpuno odbijaju bilo kakvu nadoknadu.

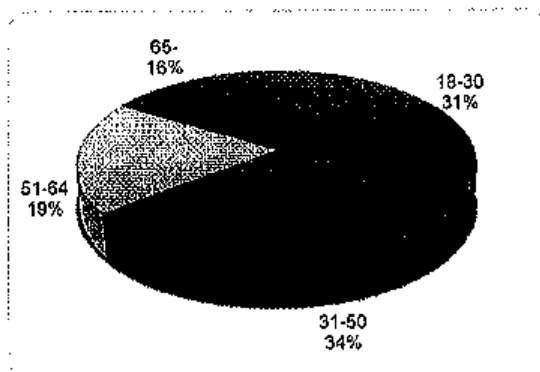
U slučajevim razmatranja ekonomskih kompenzacija postoji nekoliko varijanti:

- Vrijednost zemljišta i imovine – garancija države za vrijednost prije izgradnje odlagališta nuklearnog otpada. Ovo može uključivati program putem kojeg bi pojedinci koji žele da se presele iz područja odlagališta bili u mogućnosti prodati imovinu i biti plaćeni po fer tržišnoj vrijednosti.
- Formiranje Fonda uz doprinose vlade i industrija koje proizvode nuklearni otpad. Isplate u zemljama koje su uvele Fond su jednokratno paušalni iznos ili iznosi na godišnjem nivou, uz akumulaciju kamate. Fondovi se, takođe, koriste bi za obeštećenje stanovništvu u slučaju nesreće ili ukoliko se otkrije određena anomalija u procesu odlaganja nuklearnog otpada. Poteškoće se javljaju u postupku utvrđivanja osnivačkog nivoa novca koji bio bi stavljen u fond uslijed neizvjesnosti i neslaganja oko rizika i potencijala štete moguće nezgode ili nepredviđenih zdravstvenih posljedica. Na primjer, država Florida, prema Zakonu o oporavku i upravljanju Povjereničkim fondom za upravljanje opasnim otpadom za potrebe finansiranja hitnih akcija uslijed potencijalne nesreće, prikuplja akcizu od 4% dok obračun ne dostigne \$30,000,000 i 2.% nakon toga (Carnes et al, 1982).
- Savezna vlada i/ili industrija koja proizvodi nuklearni otpad mogu dati pismeno osiguranje da preuzimaju odgovornost na određeni nivo štete od nesreća ili anomalija. Većina država koje su razvile statute o upravljanje opasnim otpadom zahtijeva od investitora da preuzme odgovornost za štetni uticaji na zdravlje i sigurnost te narušavanje ekoloških uslova.
- Pojedinačne ili godišnje isplate se mogu vršiti zajednicama ili domaćinstvima i pojedincima koji borave u zajednici.
- Savezna vlada i/ili industrija mogu sklopiti ugovor sa lokalnom samoupravom radi kompenzacije u slučaju nesreće ili anomalije.
- Potencijalne šeme dosadašnjih finansijskih konstrukcija, u zemljama koje imaju odlagališta nuklearnog otpada, uključuju vladine naknade, korisničke naknade, dijeljenje prihoda, porezi na bruto prihod i dodaci na otpad. Npr. Indiana's Hazardous Waste Facility Site Authority Act propisuje da lokalna zajednica/c dobija 50 dolara po toni opasnog otpada. Zatim je predloženo uveden porez za nuklearnu industriju, koji omogućava grantove zajednicama od 5.000 dolara po domaćinstvu (NGA, 1981). U Džordžiji je uveden 1% bruto poreza na prihod na opasan otpad. Ohajo je odobrio trošak od 500.000 dolara tokom 3 godine za razne oblike lokalnih grantova zbog odlagališta nuklearnog otpada (NGA, 1980).

2.4. Rezultati istraživanja javnog mnjenja

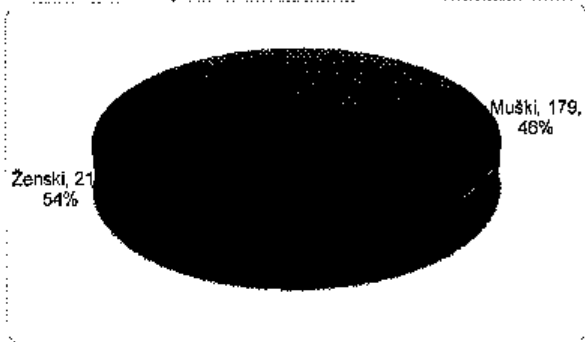
U nastavku su prikazani rezultati istraživanja javnog mnjenja o problematici osnivanja odlagališta nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske gore. Istraživanje je vršeno fizički, na području opštine Novi Grad putem anketnog upitnika. Rezultati su sljedeći:

Iz grafikona 1 se uočava da je najveći procenat ispitanika starosne dobi od 31 do 50 godina (34%), zatim slijede od 18 do 30 (31%), 51 do 64 (19%) i preko 65 godina (16%).

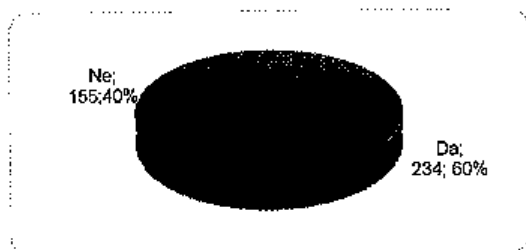
Grafikon 1: Starosna dob ispitanika

Polna struktura ispitanika je 54% ženskog pola i 46% muškog pola.

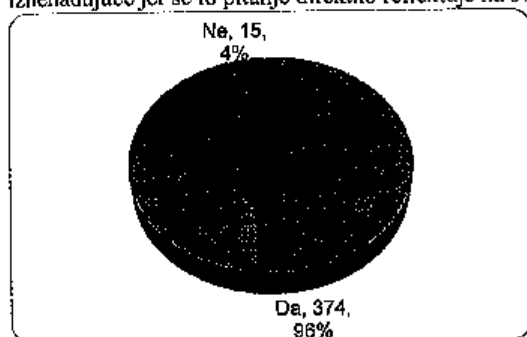
Grafikon 2: Polna struktura ispitanika

Prema zaposlenosti 60% ispitanika je zaposleno dok 40% nije u radnom odnosu.

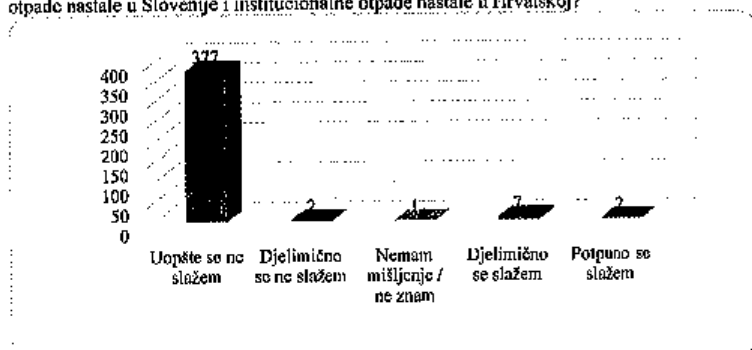

Grafikon 3: Radni odnos ispitanika

Iz grafikona 4 se uočava veoma visok procenat ispitanika (96%), koji je upoznat sa namjerom Republike Hrvatske u vezi odlaganja nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske gore, što nije iznenađujuće jer se to pitanje direktno reflektuje na sve aspekte života u području ispitivanja.

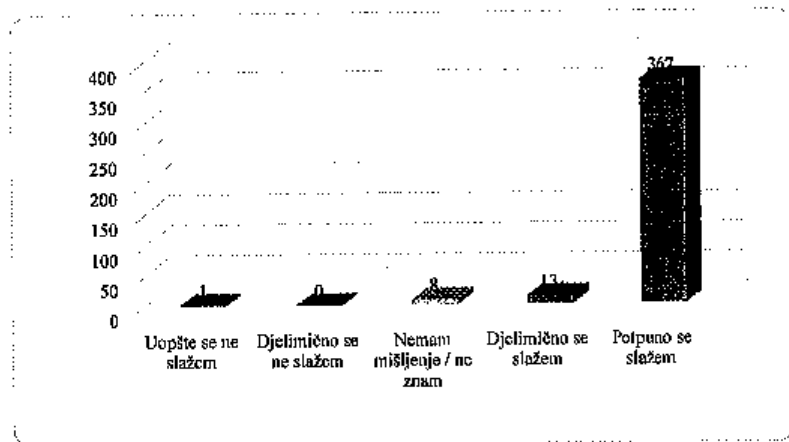
Grafikon 4: Da li ste upoznati sa namjerom Republike Hrvatske da na području Trgovske gore "zbrinjava" radioaktivne otpade nastale u Slovenije i institucionalne otpade nastale u Hrvatskoj?

Grafikon 5: U kojoj mjeri ste saglasni da se na području Trgovske gore skladišti radioaktivni otpadi iz Nuklearne elektrane Krško (Slovenija), kao i institucionalni otpadi nastali na teritoriji Hrvatske?

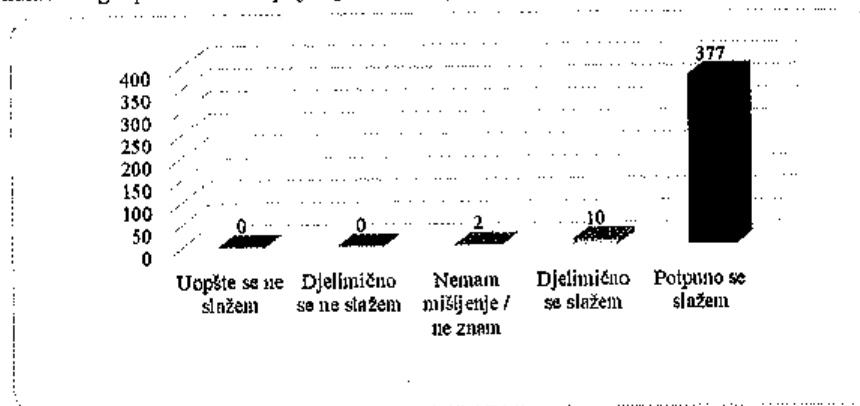
Takode, visok procenat ispitanika (94%) aktivnost odlaganja nuklearnog otpada smatra direktnom prijetnjom po ekonomske aspekte života (grafikon 6).

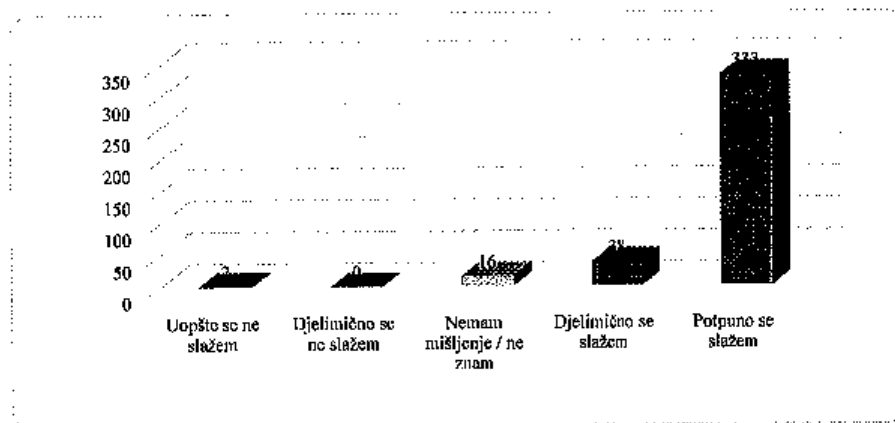
Grafikon 6: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore predstavlja direktnu prijetnju za ekonomske aspekte mog života u Novom Gradu.

Po pitanju uticaja odlaganja nuklearnog otpada na zdravlje, 97% ispitanika smatra da je odlagalište nuklearnog otpada direktna prijetnja za zdravlje stanovništva na području ispitivanja.

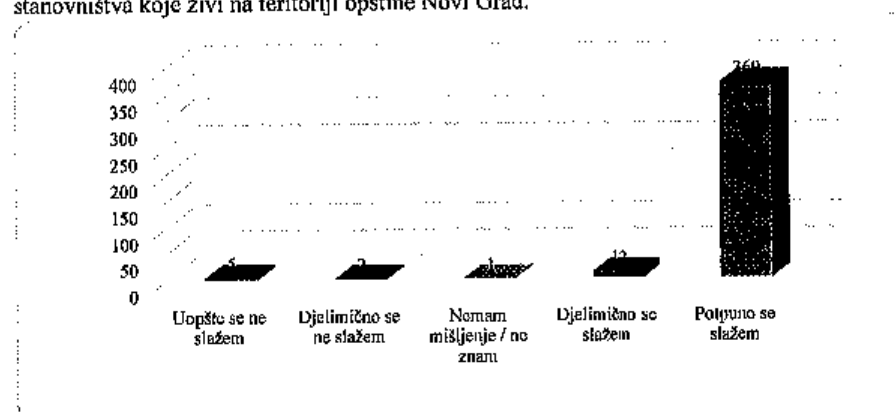
Grafikon 7: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore predstavlja direktnu prijetnju mom zdravlju.

Nadovezujući se na prethodni grafikon, na grafikonu 8 je vidljiv veliki procenat (86%) ispitanika koji smatraju da je skladištenje nuklearnog otpada psihološki pritisak na stanovništvo koje živi u području ispitivanja

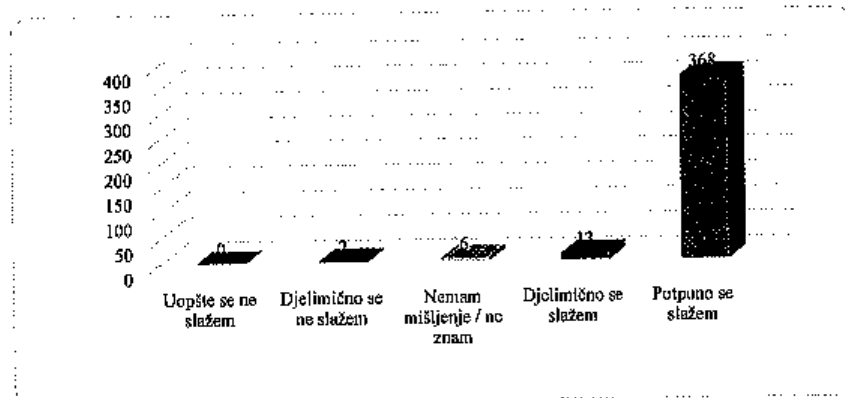
Grafikon 8: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore predstavlja psihološki pritisak na mene.

95% ispitanika je stave da odlagalište nuklearnog otpada negativno utiče na kvalitet života stanovništva koje živi na teritoriji opštine Novi Grad.

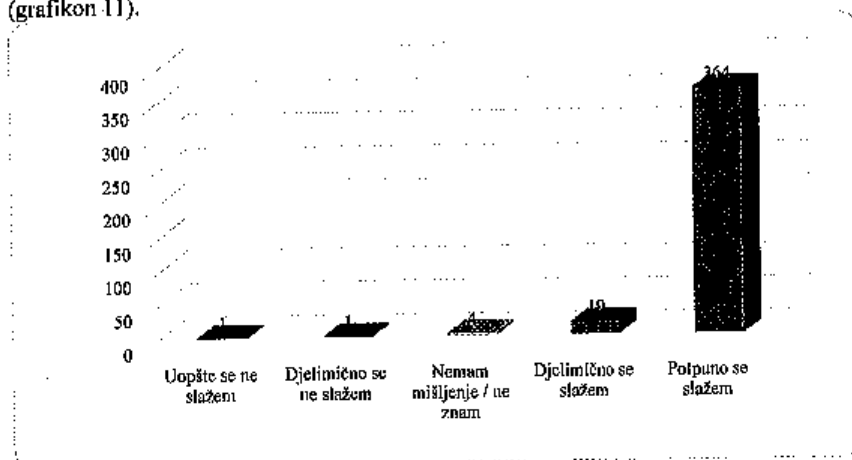
Grafikon 9: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore utiče negativno na kvalitet mog života.

Područje opštine Novi Grad je značajno za razvoj turizma (Rijeka Una nudi brojne mogućnosti za razvoj turizma, banja Lješljani ima veliki potencijal i velik broj posjetilaca i dr.), koji će sa procesom odlaganja nuklearnog otpada da nužno doživi značajan pad. Stoga ne iznenađuje visok procenat ispitanika (95%), koji smatraju da je odlagalište direktna prijetnja po razvoj turizma (grafikon 10).

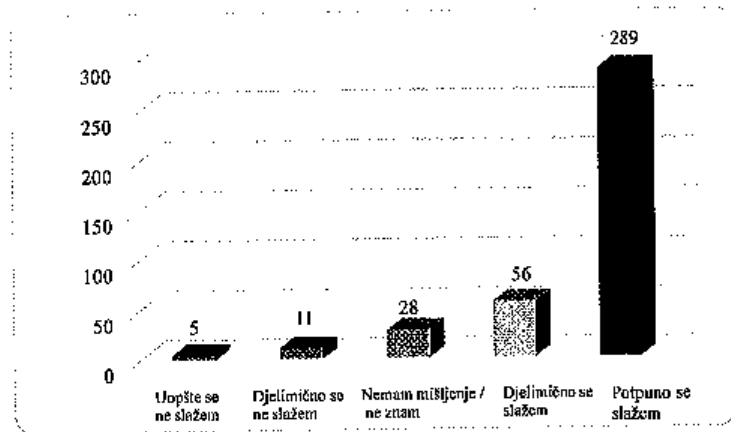
Grafikon 10: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore predstavlja direktnu prijetnju po razvoj turizma u Novom Gradu

Kada je riječ o budućim generacijama 94% ispitanika smatra odlagalište nuklearnog otpada direktnom prijetnjom održivom razvoju, što dalje utiče na stav mladih za migraciju za tog područja (grafikon 11).

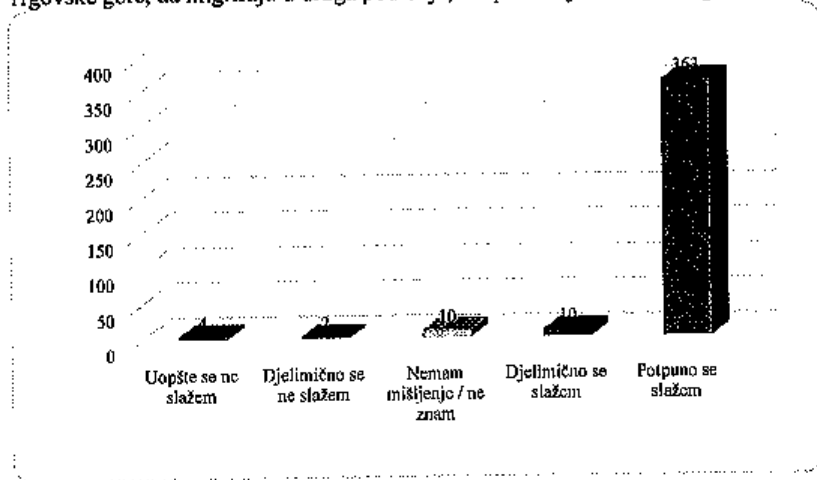
Grafikon 11: . Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore predstavlja direktnu prijetnju održivom razvoju Novog Grada.

Visok procenat od 74% ispitanika će razmatrati primjenu mjesta prebivališta ukoliko dođe do realizacije odlagališta nuklearnog otpada. Uzimajući u obzir da je 35% ispitanika u dobi od preko 51 godine, to je zaista alarmantan podatak.

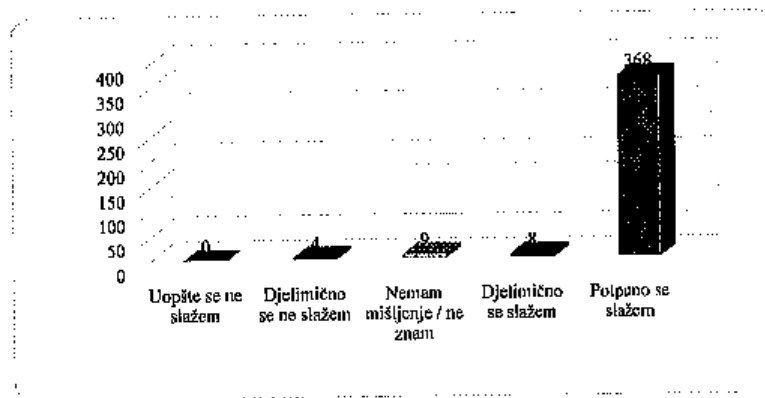
Grafikon 12: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će značajno uticati na razmotranje promjene mjesta mog stanovanja.

Značajan dio mladih će, ukoliko dođe do realizacije odlagališta nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske gore, da migriraju u druga područja, što potvrđuju rezultati iz grafikona 13.

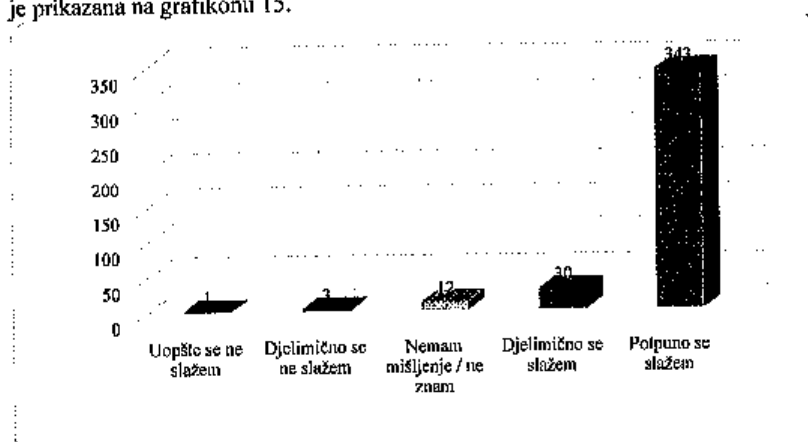
Grafikon 13: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore, ukoliko dođe do realizacije, će uticati na mlađe generacije da se odluče na selidbu iz Novog Grada.

Kada je riječ o uticaju odlagališta nuklearnog otpada na povećanje malignih i drugih opasnih bolesti veoma visok procenat ispitanika (95%) je izrazio stav da očekuje takav vid negativnih posljedica (grafikon 14).

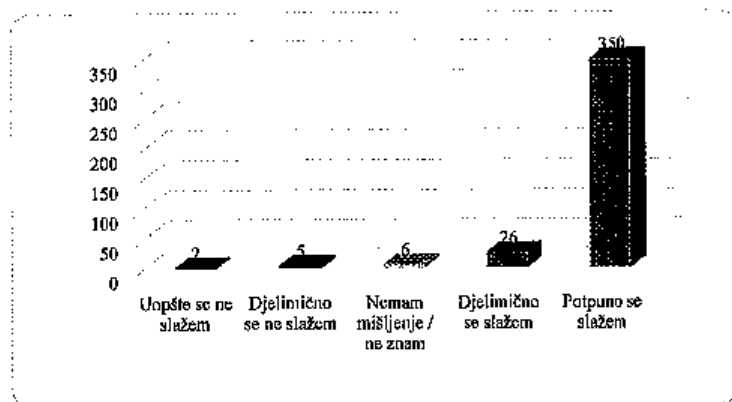
Grafikon 14: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će značajno uticati na povećanje pojave malignih i drugih bolesti koje mogu uticati na radnu sposobnost pojedinca.

Još jedna posljedica u ekonomskoj oblasti, za koju je 88% ispitanika stave da se u potpunosti slaže je prikazana na grafikonu 15.

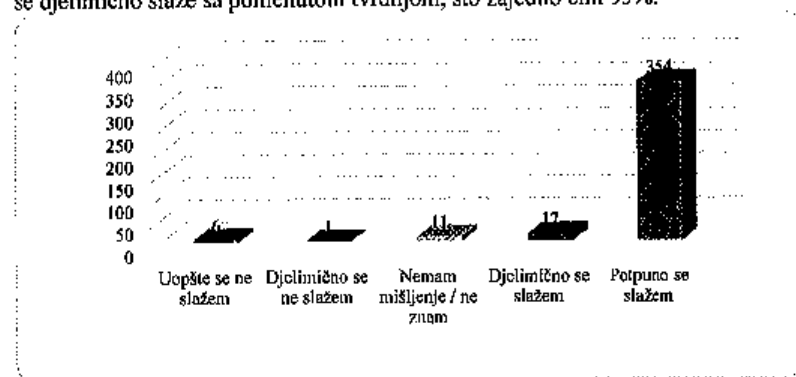
Grafikon 15: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će značajno uticati na smanjenje interesa uvozne radne snage za boravak i rad u Novom Gradu.

Po pitanju uticaja odlagališta nuklearnog otpada na tržište rada 90% ispitanika je mišljenja da će doći do ugrožavanja tržišta rada, a 6% ispitanika se djelimično slaže sa tom tvrdnjom što zajedno čini veoma visok procenat od 96%.

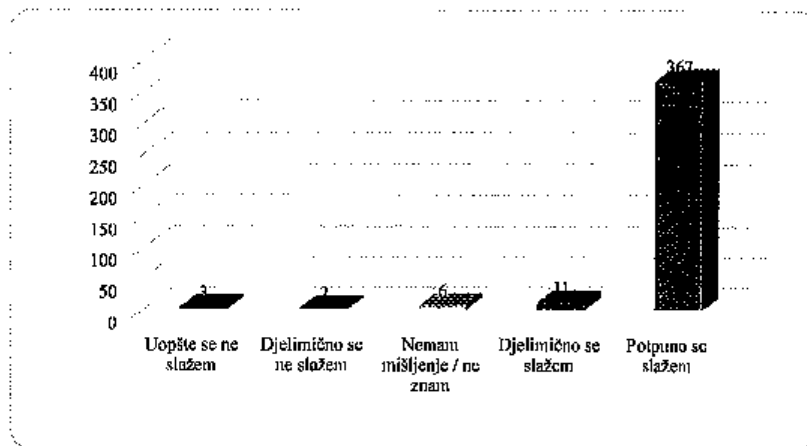
Grafikon 16: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovsko gore će značajno ugroziti tržište rada u Novom Gradu

Značajan segment u ekonomskoj oblasti su investicije. 91% ispitanika sa u potpunosti slaže sa tvrdnjom da će odlagalište nuklearnog otpada negativno uticati na priliv investicija, a 4% ispitanika se djelimično slaže sa pomenutom tvrdnjom, što zajedno čini 95%.

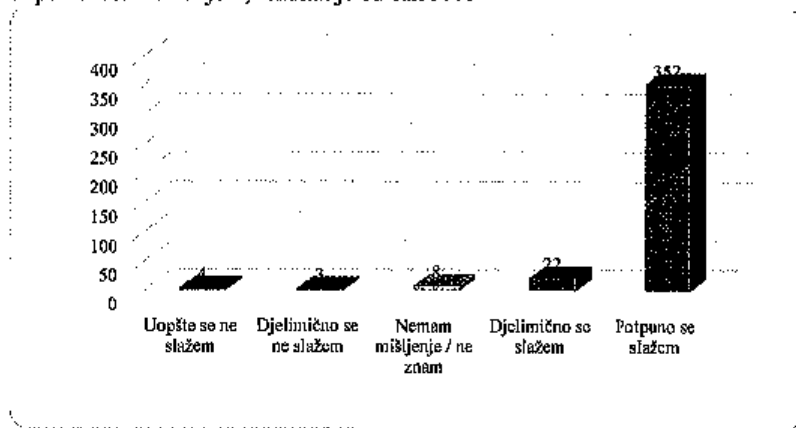
Grafikon 17: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će uticati negativno na priliv novih investicija u Novi Grad.

Područje opštine Novi Grad je u značajnom procentu ruralno i tržište poljoprivrednih proizvoda je razvijeno. Strah od zagađenja poljoprivrednih proizvoda uslijed straha od radijacije će dovesti do značajnog pada tražnje za poljoprivrednim proizvodima sa ovog područja, što potvrđuje 94% ispitanika.

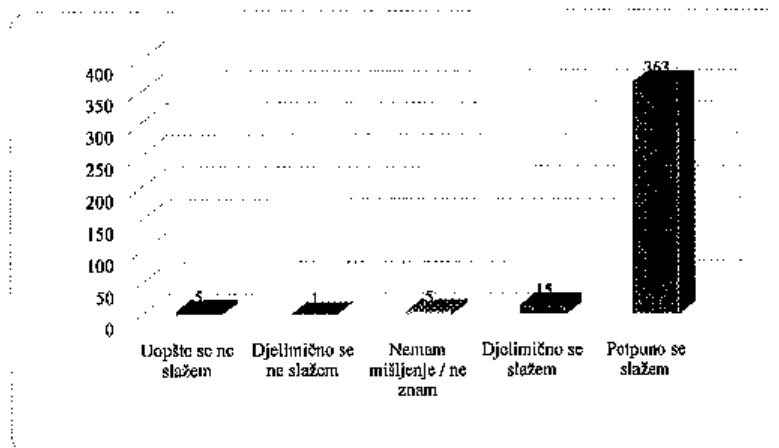
Grafikon 18: Skladištenje RAO i institucionalnog otpada na području Trgovske gore će značajno umanjiti potražnju za poljoprivrednim proizvodima proizvedenim na području Novog Grada.

Kao i kod pitanja 17, visok procenat ispitanika od 90% smatra da će doći do pada plasmana investicija na teritoriji opštine Novi Grad. Ako se tome doda 6% ispitanika koji se djelimično slažu sa pomenutom tvrdnjom, rezultat je od čak 97%

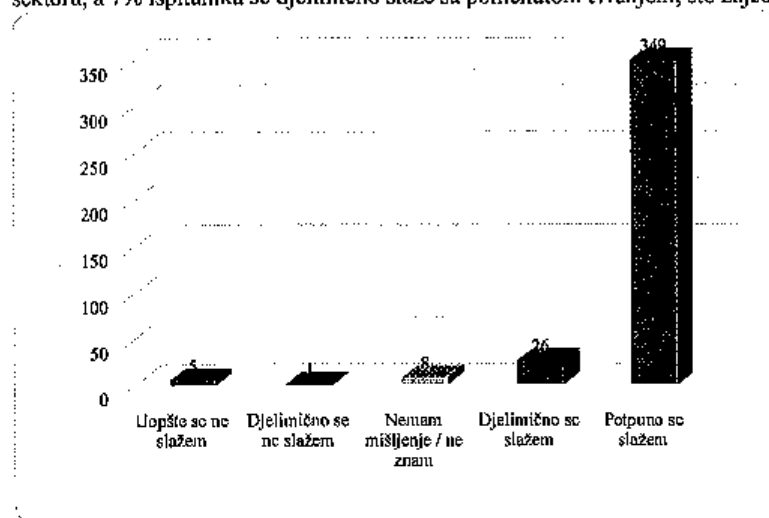
Grafikon 19: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će uticati na plasman investicija u Novom Gradu.

Ukoliko se posmatra uticaj odlagališta nuklearnog otpada na ekonomske uslove u života, 93% ispitanika smatra da će doći do pogoršanja dok se 4% ispitanika djelimično slaže sa pomenutom tvrdnjom, što zajedno čini rezultat od 97%.

Grafikon 20: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će značajno uticati na pogoršanje ekonomskih uslova života na području Novog Grada.

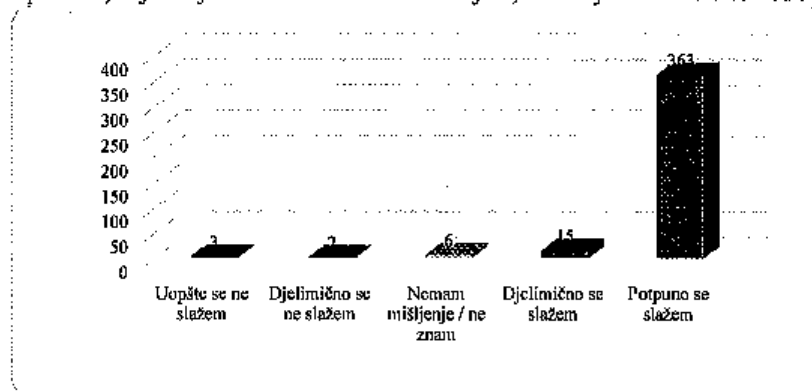
Sektor građevinarstva je važan za privredu u cjelosti. 90% ispitanika se u potpunosti slaže sa tvrdnjom da će odlagalište nuklearnog otpada dovesti do kolapsa ekonomskih aktivnosti u tom sektoru, a 7% ispitanika se djelimično slaže sa pomenutom tvrdnjom, što zajedno čini 97%.

Grafikon 21: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će dovesti do "zamiranja" ekonomskih aktivnosti u oblasti građevinarstva na području Novog Grada

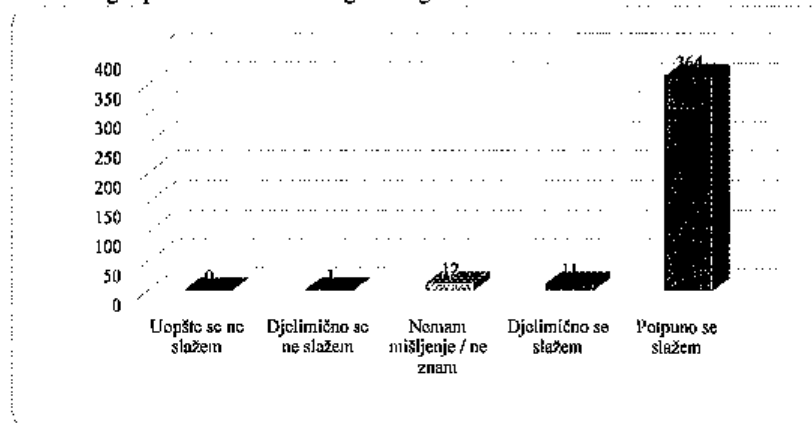

Prethodno je bilo riječi o očekivanom značajnom padu tražnje za poljoprivrednim proizvodima, što će posljedično dovesti do značajnog pada ekonomskih aktivnosti u oblasti poljoprivrede. Stoga ne uznećuje visok procenat od 93% ispitanika koji je stave da će odlagalište nuklearnog otpada dovesti do "zamiranja" ekonomskih aktivnosti u oblasti poljoprivrede. Ako se tome doda 4% ispitanika, koji se djelimično slažu sa tom tvrdnjom, rezultat je enormno visok od 97%.

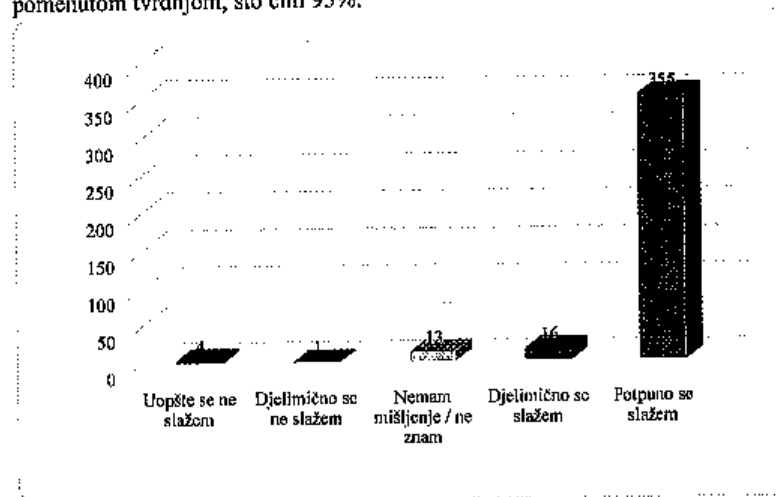
Grafikon 22: Skladištenje RAO i institucionalnih otpada na području Trgovske gore će dovesti do "zamiranja" ekonomskih aktivnosti u oblasti poljoprivrede na području Novog Grada

Prethodna empirijska istraživanja u ovoj oblasti su pokazala da su prisutni oblici ekonomskih kompenzacija lokalnim zajednicama i stanovništvu tih zajednica. 94% ispitanika je mišljenja da je potrebno zahtijevati naknadu u ekonomskom smislu ukoliko dođe do realizacije odlagališta nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske gore.

Grafikon 23: Novi Grad kao lokalna zajednica treba zahtijevati odštetu za do sada pretrpljenu ekonomsku i drugu štetu.

Odlagalište nuklearnog otpada uvijek nosi određene rizike, koji se posmatraju kroz odnos sa benefitima koje nuklearna energija donosi. U ovom slučaju se rizik prenosi na Bosnu i Hercegovinu, a koristi imaju Hrvatska i Slovenija. To je činjenica i stoga ne iznenađuje procenat od 91% koji se u potpunosti slažu sa tom tvrdnjom i 4% ispitanika koji se djelimično slažu sa pomenutom tvrdnjom, što čini 95%.

Grafikon 24: Skladištenje RAO i institucionalnog otpada na području Trgovske gore predstavlja transfer rizika na Bosnu i Hercegovinu, zbog ekonomskih i energetske benefita koje su imale Slovenija i Hrvatska od rada nuklearne elektrane Krško.

3. ZAKLJUČAK

Empirijska istraživanja u prethodnim studijama, koja su vršena u pojedinim zemljama po pitanju odlagališta nuklearnog otpada ukazuju da ispitanici izražavaju blago agresivno ponašanje kada je riječ radi o nuklearnim aktivnostima, a posebno o radioaktivnom nuklearnom otpadu. Empirijska istraživanja navode da je ponašanje stanovništva u zoni odlagališta nuklearnog otpada u korist pitanja životne sredine, u korist pitanja koja se odnose na zdravlje ljudi ili u korist društvenoekonomske razvoja. Takođe, rezultati prethodnih istraživanja ističu da način postavljanja i lokacija odlagališta radioaktivnog nuklearnog otpada izazivaju visok stepen zabrinutosti stanovništva, što predstavlja razlog neprihvatanja.

Rezultati sprovedenog istraživanja za potrebe ove studije ukazuju na veoma visok stepen zabrinutosti stanovnika Novog Grada po pitanju odlagališta nuklearnog otpada na lokalitetu Trgovske Gore, odnosno negativnog uticaja na bezbjednost zdravlja, kao i na sve aspekte ekonomskog života društva i pojedinaca na ovom prostoru

Uopšteno su iskazani veoma visoki procenti od 90% do 97% za sve tvrdnje negativnog uticaja odlagališta na ekonomske uslove života na posmatranom području i bezbjednog zdravlja.

4. REFERENCES:

1. Damveld, H. and van den Berg, R.J. (2000) Nuclear Waste and Nuclear Ethics- Social and ethical aspects of the retrievable storage of nuclear waste.
2. Starr, C. (1985) Risk Management, Assessment, and Acceptability. *Risk Analysis* 5: 97102
3. Erikson, K., (1990) Toxic Reckoning: Business Faces a New Kind of Fear. *Harvard Business Review* Jan.-Feb.: 118-126
4. Mushkatel, A, Pijawka, D and Dantico, M (1990) Risk-Induced Social Impacts: The Effects of the Proposed Nuclear Waste Repository on Residents of Las Vegas Metropolitan Area. of Nevada Agency for Nuclear Projects/Nuclear Waste Project Office, Report NWPO-SE-032-90 State. Carson City
6. Flynn, J et al (1990) Evaluations of Yucca Mountain Survey Findings About the Attitudes, Opinions and Evaluations of Nuclear Waste Disposal and Yucca Mountain, Nevada, State of Nevada Agency for Nuclear Projects/Nuclear Waste Project Office, Report NWPO-SE029-90. Carson City
7. State of Nevada Agency for Nuclear Projects/Nuclear Waste Project Office. Nevada Nuclear Waste News. Nuke Devalues Property. Carson City, NV, 1992.
8. Carnes, S, A, E, Copenhaver, J. H. Reed E. J. Soderstrom J. H. Sorensen E. Peelle D. J. Bjornstad, (1982) Incentives and the siting of radioactive waste facilities. Regional and Urban Studies Office of Nuclear Waste Isolation Battelle. Columbus. Ohio Department of Energy
9. National Governor's Association (NGA), (1981) Siting Hazardous Waste Facilities- Final Report of the NGA Committee
10. National Conference of State Legislatures (1980) Compilation and Review of State Hazardous Waste Disposal Legislation. Hated

**ЈУ ПОЉОПРИВРЕДНИ ИНСТИТУТ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ, БАЊА ЛУКА**
AGRICULTURAL INSTITUTE OF REPUBLIC OF SRPSKA, BANJA LUKA
Ул. Краља Милоша бр. 17, 78000 Бања Лука, Република Српска, БиХ

Телефон: +387 51 303-112 и 313-287
Директор: +387 51 311-313
Телефакс: +387 51 312-792
Ж. рачун: 555-007-00034895-41
е-пошта: polj.institut.bl@blic.net
М. број: 01059114
ЈИБ: 440080280001

Број: 466/24
Датум: 15.07.2024. године

**ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ,
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ**
Ресор за заштиту животне средине

Предмет: Изјашњење на питања у вези предмета „Трговска гора“

Поштовани,

На основу Вашег захтева упућеног путем е-поште достављамо Вам изјашњење на питања која сте нам поставили, а односе се на проблематику предмета Трговска гора.

Р.бр.	Питање	Одговор
1.	Да ли је ико тражио да спроводите/финансирате истраживања у вези Трговске горе?	Не
2.	Да ли сте спровели истраживања, у којој су фази и када се очекује крај и резултати?	Не
3.	Да ли већ постоје остварени резултати?	Не
4.	О којим врстама истраживања се ради?	-
5.	Да ли се могу добити резултати односно да ли постоје одређени услови да се добију резултати?	-
6.	Да ли имате капацитет да спроведете истраживања у вези проблема Трговска гора и која би то била истраживања	Да, детаљнији одговор дат је у наставку текста

ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске је у потпуности опремљена и кадровски и технички да спроводи истраживања из област пољопривреде у систему земљиште – биљка. Да би могли дати прецизан одговор на постављено питање потребно је да нам сходно договору на претходном састанку, доставите Стратегију експертског тима у којој су дефинисани пројектни задаци за остварење постављених циљева „Трговска гора“. Међутим, и без тих сазнања ми Вам можемо понудити израду следећих подлога (сетова података) за које поседујемо опрему и обучен кадар:

- 1) подолошке карактеристике испитиваног подручја на основу Основне подолошке карте;
- 2) земљишни покривач и начин коришћења земљишта израђен на основу сателитских и ортофото снимака;

- мапирање пољопривредних површина:
    - структура коришћења (оранџе, пластеници, расадници, воћњаци, виноград, ливада, запустело, пашњаци),
    - педолошке карактеристике пољопривредних површина,
      - највреднија пољопривредна земљишта,
    - плодност пољопривредног земљишта,
    - погодност гајења пољопривредних биљних врста,
    - садржај опасних и штетних материја у пољопривредном земљишту,
    - успостављање трајног мониторинга земљишта.
  - мапирање непољопривредних површина:
    - структура и распоред (шуме, ниско растине, каменоломи, сепарације, изграђено и др.).

Сви наведени подаци и они који могу из њих произаћи додатном обрадом података се приказују у геопрформационом систему (ГИС). Међутим, да би могли израдити наведене ГИС подлоге потребно је да нам доставите обухват испитивања тј. дефинисану границу испитиваног подручја. Осим тога, напомињемо да ЈУ Пољопривредни институт РС није буџетска институција па је за спровођење било каквих послова потребно обезбједити извор финансирања.

У следећем тексту дајемо изјашњење и на додатна питања која су прочитана на претходном састанку, а достављена су нам на увид:

1. Која врста истраживања је до сада реализована?
  - Није било истраживања од стране ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске.
2. Да ли је развијена научна методологија за дефинисање пулног стања, број узорака (вода, шумско земљиште, пољопривредно земљиште, вегетација), дубина узорковања, те параметри који ће се лабораторијски анализирати?
  - ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске има успостављену методологију за дефинисање пулног стања плодности и загађења пољопривредног земљишта.
3. Да ли су узета у обзир геолошка истраживања, те да ли су узети узорци са локалитета (који број узорака)?
  - Није у нашој надлежности.
4. Да ли су узета у обзир хидролошка истраживања, подземне воде, издаци, те међусобна конекција истих, као и веза са водотоцима?
  - Није у нашој надлежности.
5. Да ли су мапирана изворишта питке воде уколико их има?
  - Није у нашој надлежности.

6. Да ли су анализирана шумска земљишта, те узети узорци према дефинисаној методологији у циљу утврђивања механичког састава, водног режима, ретенционог капацитета, дубине, присуства радиоактивних елемената итд.?

- Шумска земљишта нису у оквиру наших надлежности, али напомињемо да се у оквиру ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске налази Лабораторија за земљиште тако да можемо пружити подршку колегама из шумарства који се буду бавили наведеним истраживањем.

7. Да ли је мапирана вегетација, те извршено узорковање релевантних биљних врста?

- Није у нашој надлежности.

8. Да ли су мапирана пољопривредна земљишта, те узети узорци према дефинисаној методологији?

- Као што је одговорено у првом сету питања наведених у претходној табели (питања 1, 2, 3 и 4), ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске, Бања Лука до сада није спроводио истраживања у вези Трговске горе.
- ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске, Бања Лука се бавим наведеном дјелатношћу, има опрему и обучен кадар да изврши мапирање пољопривредног земљишта како смо то већ описали у одговору на питање бр. 6. у првој табели.
- ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске, Бања Лука има:
  - обучено особље и развијену методологију за узимање узорака земљишта за одређивање плодности и загађености земљишта,
  - опрему за узимање узорака земљишта по дубини профила,
  - овлаштену Лабораторију за анализе плодности и загађености земљишта опасним и штетним материјама,
  - акредитовану методу за анализе садржаја опасних и штетних материја у земљишту.

На крају, желимо да потврдимо да ће ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске, Бања Лука након што нам доставите Студију утицаја на животну средину из Републике Хрватске, са задовољством и уз максимална ажурност и преданост у поступању узети учешће и дати стручно мишљење у складу са својим надлежностима у циљу оспоравања ове Студије.

За сва додатна питања и евентуална појашњења из области надлежности ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске, Бања Лука стојимо Вам на располагању и можете се обратити проф. др Војиславу Тркуљи, в.д. директору Института и др Тихомиру Предићу, који је именован за члана експертског тима за земљиште, путем е-мејла: ytrkulja@blic.net и tihopredic@gmail.com или на е-маил ЈУ Пољопривредни институт РС: polj.institut.bl@blic.net

С поштовањем,

Шеф Завода за агроекологију

Др Тихомир Предић

в.д. Директор

Проф. др Војислав Тркуља

Драгана Јелача
Дипломирани правник
Виши стручни сарадник
за нормативно-правне послове

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ
Ресор за заштиту животне средине

Поштована Драгана Јелача,

Везано за наш данашњи разговор достављам Вам мишљење које је саставни дио упућеног дописа 16.12.2024. године према Савјету министара Босне и Херцеговине и ..... У оквиру Експертског тима ради ефикаснијег дјеловања извршена је унутрашња организација гдје су издвојене области у групе послова од 1 – 6. Геологија као једна од најзначајнијих области издвојена је као Група послова 1. Ангажовао је највише експерата по подобластима, већином из Федерације Босне и Херцеговине, обзиром да имају већу концентрацију кадрова који се могу ангажовати као експерти.

Експертски тим, Група послова 1 – геологија је радио јединствено како је то наведено у допису упућеном Савјету министара Босне и Херцеговине и осталим важним институцијама и појединцима, прилог уз овај допис.

Већи дио Експертског тима је одлучио да се повуче из даљег рада јер не жели да учествује у нечему што није у сагласности правила струке, законских прописа и потребе истраживања за конкретни задатак. Стално смо истицали „Истраживања се не врше ради истраживања како смо нешто радили, већ се истраживања постављају и проводе тако да одговоре конкретном задатку на датом простору“. Нисмо наипили на разумијевање у Институцији Геолошког завода Републике Српске из Зворника који треба да буде техничка подршка Експертском тиму у свим сегментима рада, а не да диктира шта ће се радити. Такође нисмо добили подршку од Помоћника министра за геологију и Експертски тим, Група послова 1 – геологија био је онемогућен да било шта ради, само је могао да верификује оно са чим се не слаже. Нисмо могли прихватити такав однос према тиму Група послова 1 – геологија и притиске који су на нас константно директно или индиректно вршени да прихватимо оно са чиме се не слажемо.

Након упућеног нашег дописа да се повлачимо из даљег рада са датим објашњењем, нико се није заинтересовао зашто се то чини и зашто се пет (5) најстручнијих експерата у Босни и Херцеговини који имају преко 1000 радова објављених широм свијета у разним часописима или научним скуповима, преко стотину различитих пројеката, студија и елабората повлаче из даљег рада. Све што се значајно радило у Босни и Херцеговини последњих 40 година наведени експерти су учествовали и реализовали као дио тима или одговорна лица.

Наше повлачење позрепно је презентирано јавности, одговорним институцијама и лицима која њима управљају. Ми нисмо поднјели оставку из било ког разлога већ смо се морали повући из разлога наведеног у трећем ставу. А то је велика разлика.

Експертски тим, Група послова 1 – геологија је раније истицао, а и данас остаје при свом ставу да је спреман наставити рад или без притисака и да се геолошка истраживања

изводе тако да одговоре постављеном задатку, а не истраживања ради истраживања која немају значаја или у највећем дијелу немају за дефинисање карактеристика стијенског масива на подручју Трговске горе.

Наведена истраживања су подлога за било које стручне разговоре и расправе са представницима из Хрватске, као и за вођење евентуалног судског процеса.

Обзиром да су чланови Експертског тима, Група послова 1 – геологија на годишњем одмору, допис је усаглашен и потписан од стране ниже наведеног. Остали чланови Експертског тима, Група послова 1 – геологија су накнадно кооптирани из оба ентитета по областима које су недосатајале да би се могло квалитетније радити. Од њих није тражено да се изјашњавају јер су углавном запослени у републичким институцијама и мање су били упознати са тадашњим стањем. Сарадња је била коректна и са њима је заокружена геологија као цјелина да се може квалитетно радити.

Од времена упућивања дописа до данас потписани чланови Експертског тима, Група послова 1 – геологија нису упознати са геолошким активностима око Трговске горе.

У прилогу је Допис од 16.12.2024. године према Савјету министара Босне и Херцеговине и .....

Замолеп сам у име потписаних у Допис од 16.12.2024. године да га заједно са овим дописом прослиједите одговорнима за које је написао.

С поштовањем,

Бијељина, 28.07.2025.

За Експертски тим
Група послова 1 – геологија

Академик Нејо Ђурић

Savjet ministara Bosne i Hercegovine
Predsjedavajuća Bojana Krišto

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine
Ministar Staša Košarac

Koordinator Ekspertskog tima ispred Savjeta ministara Bosne i Hercegovine
Dr Borislav Bojić

Predsjedavajući Ekspertskog tima Bosne i Hercegovine
Emir Dizdarević

Poštovani,

Savjet ministara Bosne i Hercegovine na 19. sjednici, održanoj 29. oktobra 2020. godine donio je Odluku o imenovanju Ekspertskog tima za praćenje stanja i aktivnosti u vezi sa problematikom odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog goriva na lokaciji Trgovske gore.

Nakon donošenja odluke Ekspertski tim utvrdio je metodologiju rada po oblastima sa zadatkom da svako u svojoj oblasti sagleda stanje na terenu, stepen istraženosti terena ne samo u dijelu Bosne i Hercegovine već i raniju istraženost kao jedinstvene cjeline u Jugoslaviji. Eksperti iz oblasti geologije su proučili postojeću dokumentaciju, obišli lokaciju Čerkezovac dva puta i upoznali se djelimično sa provedenim geološkim istraživanjima. Dosta je ostalo nejasno oko izbora lokacije i provedenih istraživanja na teritoriji Republike Hrvatske. Zaključili smo da je potrebno dodatno istražiti teren u dijelu Bosne i Hercegovine, obzirom da se radi o jedinstvenom geološkom masivu koji se danas administrativno nalazi u dvije države. Urađen je Projektni zadatak sa prijedlogom istraživanja i predračunom radova. Detaljnije se to razrađuje kroz Program istraživanja i Projekat detaljnih geoloških istraživanja, shodno važećim zakonskim propisima i pravilima struke.

Složenost poslova u svim oblastima, a radi efikasnijeg djelovanja, urađena je unutrašnja organizacija Ekspertskog tima. Izdvojene su oblasti u grupe poslova od 1 – 6. Geologija je izdvojena kao grupa poslova 1. Obzirom da nisu bile pokrivene sve naučne oblasti sa ekspertima, vremenom su dopunjene sa novim ekspertima. Vladine institucije Geološki zavod iz Zvornika i Federalni zavod za geologiju iz Sarajeva su podrška Ekspertskom timu, Grupa poslova 1 – geologija.

Saradnja Ekspertskog tima, Grupa poslova 1 – geologija sa Geološkim zavodom iz Zvornika nije mogla da se ostvari u dijelu realizacije planiranih aktivnosti oko geoloških istraživanja. Sve dalje aktivnosti su preuzeli i nisu prihvatili ranije prijedloge iskazane kroz Projektni zadatak. Ekspertski tim, Grupa poslova 1 – geologija nije se složio sa prijedlogom istraživanja Geološkog zavoda Zvornik jer ne obuhvataju radove koji su predviđeni Projektnim zadatkom, a koje treba detaljno razraditi kroz Projekat detaljnih geoloških istraživanja. Nismo prihvatili da se istraživanja vrše radi istraživanja, već tražimo da odgovore postavljenom zadatku.

Istraživanja su započeta bez saglasnosti Ekspertskog tima, Grupa poslova 1 – geologija, tako da od početka idu u pogrešnom pravcu i ne mogu dati dovoljno podataka o karakteristikama stijena na tom prostoru. Završni elaborat o provedenim istraživanjima se dostavlja Ekspertskom timu, Grupa poslova 1 – geologija. Geološki zavod se više ne pojavljuje a odgovornost ostaje na Ekspertskom timu, Grupa poslova 1 – geologija. Tako nije moguće raditi i Ekspertski tim,

Grupa poslova 1 – geologija ne može prihvatiti takvu dokumentaciju i odgovornost za izvedene radove sa kojima se ranije nije složio.

Pritisci koji su vršeni na Ekspertski tim, Grupa poslova 1 – geologija više od godinu dana nisu prihvatljivi, tako da je dio tima odlučio da se povuče iz daljeg rada, jer ne želi da verifikuje radove koji najvećim dijelom nisu potrebni, a oni koji su potrebni nisu obuhvaćeni.

Molimo Savjet ministara Bosne i Hercegovine da nas razriješi članstva u Ekspertskom timu.

S poštovanjem,

1. Akademik Nedo Đurić, s.r.
2. Akademik Hazim Hrvatović, s.r.
3. Prof. dr Kenan Mandžić, s. r.
4. Prof dr Zvezdan Karadžin, s.r.
5. Prof dr Đenaro Ćerimagić, s.r.

Проф. др Горан Трбић

Члан експертског тима из Републике Српске

Координатор групе за климатске промјене и метеорологију

Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију у
Влади Републике Српске

ПРЕДМЕТ:Извјештај о раду у експертском тиму за период јули 2024.-јули 2025.

Поштовани,

у складу са предметом подносим извјештај о раду и реализованим активностима. Током извјештајног периода учествовао сам на три састанка (експертског тима и координационог тијела). У другој половини 2024. активно сам учествовао на припреми и реализацији конференцији о климатским промјенама (одржане у октобру 2024. у Требињу). На конференцији је организован и посебан панел који се односио на проблем могућег одлагања и складиштења нуклеарног отпада на локалитету Черкезовац на Трговској гори. Од децембра сам, у својству координатора испред ПМФ Универзитета у Бањој Луци, био ангажован на припреми и организацији конференције која ће бити одржана у новембру 2025. Научно-стручна конференција радног наслова "Изазови и потенцијални ризици могућег одлагања и складиштења радиоактивног отпада на Трговској гори" планирано да се одржи у 12. новембру 2025-те године у амфитератру Природно-математичког факултета Универзитета у Бањој Луци и предвиђено је око 50 учесника. Сврха одржавања Конференције је да се са научно-стручног становишта укаже на потенцијалне ризике утицаја на становништво, ресурсе, животну средину и друштвено-економски развој уколико дође до изградње "Центра за управљање радиоактивним отпадом Черкезовац, Трговска гора, Општина Двор, Република Хрватска". Циљ организовања Конференције је оспоравање наведене локације као изричито неприхватљиве за реализацију намјера Р. Хрватске, излагањем релевантних научних и стручних резултата и чињеница истраживањем наведеног врло комплексног питања. Имајући у виду значај и капацитете академске заједнице, мултидисциплинарна научно-стручна конференција треба дати значајне научне и стручне спознаје о ризицима по здравље становништва, утицај на животну средину као и утицај на укупни друштвено-економски развој у Босни и Херцеговини. Тематски научно-стручни радови који би били саопштени на конференцији и публиковани у зборнику радова, а који би попунили празнину у научној литератури, би били јасан аргумент у спречавању изградње одлагалишта и складиштења нуклеарног отпада.

У функцији одржавања конференције учествовао сам у одабиру тема и ангажовања реномираних стручњака из области фундаменталних наука, а нарочито: геологије, нуклеарне физике, сеизмологије, климатологије, биологије, екологије, географије, туризма, психологије, геополитике и других дисциплина. Учествовао сам у припреми активности израде радиолошке процјене нултог стања у сјеверозападном дијелу Републике Српске. У реализацији истраживања учествоваће колеге са Физичког факултета из Београда и ПМФ из Бања Луке.

Радио сам на изради климатских модела и сценарија за климатске индексе које се односе на интензивне падавине, те анализи климатских трендова за сјеверозападни дио Републике Српске.

Имао сам перманенту комуникацију са осталим члановима пројектног тима и представницима МПУГиЕ у Влади Републике Српске и Министарства вањске трговине и економских послова.

С поштовањем,

Бања Лука, 29.07.2025.

/Проф. др Горан Трбић/

Марио Црнковић
Подгрмечка 13,
79220 Нови Град
066/262-610

Министарство просторног уређења, грађевинарства
и екологије Републике Српске
Трг Републике Српске 1
78000 Бања Лука

Предмет: Информација о ангажману у оквиру Експертског тима БиХ у вези са случајем
Трговска гора

Поштовани,

У складу са захтјевом за достављањем информација о ангажману у оквиру Експертског тима за праћење стања и активности у вези са проблематиком одлагања радиоактивног отпада и истрошеног нуклеарног горива на локацији Трговске горе, који је запримљен дана 28. јула 2025. године, осврћући се на то да нисам именован као представник институција већ као члан организације цивилног друштва која се од самог оснивања (фебруар 2016. године) активно бави случајем Трговска гора, у наставку достављам тражени извјештај. Извјештај се односи на период од 1.6.2024. године до 30.6.2025.године.

Мој ангажман у оквиру Експертског тима, кренувши од формирања, може се представити кроз три области:

- аналитика и информисање релевантних актера,
- подршка активностима које захтијевају дубље познавање случаја,
- инсистирање на унапређењима и креирању нових активности у складу са развојем ситуације.

Остале активности реализујем према указаној потреби, односно у комуникацији са представницима Општине Нови Град, предсједавајућим Експертског тима и координатором Експертског и Правног тима за случај Трговска гора. Сматрам важним истаћи да препознајем значај радних састанака, без обзира на то да ли окупљају већи број учесника или су усмјерени на уске, стручне теме, али их у контексту овог извјештаја, не сматрам их

потребним појединачно набављати. Од формирања Експертског тима 2019. године, из објективних разлога, пропустио сам свега два радна сусрета: округле столове у Костајници и Бањој Луци. У првом случају због учешћа на међународном догађају у Чешкој, а у другом због претходно закажаног састанка у вези са случајем Трговска гора, на којем сам могао дати конкретнији допринос. Више десетина састанака је у протеклом периоду одржане у вези случаја Трговска гора. Иако нису сви били једнако продуктивни, иако су неки били губљење времена због изостанка конкретизације, сваки од њих представљао корак који је дио заједничког напора у одбрани интереса више од 250.000 грађана, те у складу са тим, радо ћу се одазивати сваком позиву и наставити да допринесим заштити јавног интереса.

Активности у оквиру Експертског тима - трећи квартал 2024. године

- Активности у трећем кварталу 2024. године започеле су подршком за израду научно-истраживачког рада који сагледава безбједносне аспекте случаја Трговска гора
- У претходном периоду сам, као члан Експертског тима, иницирао и креирао сет од 28 тематских цјелина са пратећим описима, чије сагледавање кроз призму стручних и научно-истраживачких радова има потенцијал да допринесе објективнијем разумијевању случаја Трговска гора и обезбједи стручну и научну аргументацију од значаја за заштиту интереса грађана. Теме су презентоване релевантним актерима, а препознавање значаја иницијативе резултирало је одлуком Федералног министарства околиша и туризма да подржи организацију стручно-научне конференције у Бихаћу, у оквиру које су презентовани радови засновани управо на предложеним темама. Током саме конференције ангажован сам као један од модератора, а по завршетку и као један од креатора завршног извјештаја и препорука. Ове препоруке су утицале на даљи ток активности, те су у тренутку израде овог извјештаја у току припреме нове конференције посвећене искључиво случају Трговска гора, које ће се одржати у Бањој Луци и Бихаћу.
- Поред тога, током извјештајног периода дао сам допринос и у оквиру међуинституционалних консултација у вези са редовним годишњим извјештавањем о стању у области заштите животне средине и климатских промјена у контексту европских интеграција. Мој ангажман био је усмјерен на формулисање коментара који се тичу еколошких аспеката случаја Трговска гора. Током трећег квартала иницирао сам активности на организацији стручног догађаја посвећеног презентовању међународних пракси у области управљања ниско и средње радиоактивним отпадом. Иако је план био да се кроз овај догађај омогући размјена искустава и релевантних знања са међународним актерима, реализација није била могућа крајње због неповољних друштвено-политичких околности у БиХ које су у пракси онемогућиле реализацију. Упркос томе, ова активност у мом случају остаје високо на листи приоритета, те ће у наредном периоду радити на стварању услова за њено успјешно спровођење.
- Извјештавао сам о актуелним кретањима у области нуклеарне енергетике на међународном нивоу, с фокусом на оне трендове и одлуке које могу имати непосредне импликације на Босну и Херцеговину. Посебна пажња посвећена је

разматрању потенцијалних посљедица евентуалног повећања нуклеарних капацитета Републике Хрватске, било кроз изградњу постројења у Хрватској или кроз суеласништво у нуклеарним капацитетима које планирају градити треће земље – примјер НЕ Кршко 2. Уколико дође до наставка или повећања обима производње електричне енергије из нуклеарних електрана, очекивано је и повећање количина радиоактивног отпада, што додатно појачава забринутост у контексту планираног тзв. дугорочног складиштења отпада на локацији Трговска гора, непосредно уз границу са Републиком Српском, односно, БиХ. Значајну забринутост изазива и чињеница да, према тренутно доступним информацијама и финансијским показатељима, Република Хрватска још увијек нема јасно дефинисану и одрживу стратегију финансирања процеса декомисије НЕ Кршко, као ни дугорочног збрињавања високо радиоактивног отпада. Обзиром на изузетно високе трошкове таквих процеса, оваква ситуација отвара додатни простор за забринутост с аспекта сигурности, транспарентности и прекограничних обавеза.

Активности у оквиру Експертског тима - четврти квартал 2024. године

- У оквиру рада Експертског тима, на консултативном нивоу, иницирао сам отварање теме која се односи на потребу за свеобухватнијим и систематским сагледавањем сигурносних аспеката случаја Трговска гора. Сматрам да је од кључне важности да се осим еколошких и правних питања, аналитички размотре и шире импликације које планирани нуклеарни објекат у непосредној близини границе може имати по општу сигурност и безбједност Босне и Херцеговине. Посебно је важно указати на могућности различитих дугорочних посљедица, негативних утицаја на стабилност локалних заједница, као и на ризике који могу произаћи у будућности, не занемарујући посљедице у случају неадекватног одговора током и након акцидента. Уз то, потребно је размотрити у којој мјери овакви инфраструктурни захвати у непосредној близини границе БиХ могу бити посматрани и кроз призму нарушавања територијалног интегритета државе. Става сам да је за овакве ствари кључан интердисциплинарни приступ који укључује експерте из области безбједности, права, геополитике и животне средине, да би се припремио свеобухватан аналитички документ који би дао процјену постојећих и потенцијалних пријетњи, те пружио основ за даље институционално дјеловање, укључујући и комуникацију ка међународној заједници.
- Информисао сам о актуелним дешавањима и другим јавно доступним информацијама у вези с планираним успостављањем тзв. „Центра за збрињавање радиоактивног отпада“ на локацији Черкезовац на Трговској гори. Информације су се односиле на динамику спровођења националног програма управљања радиоактивним отпадом, с фокусом на инфраструктурне припреме, регулативе и управне поступке које Хрватска води у циљу коначног успостављања објекта. Наглашена је чињеница да се и даље интензивно ради на разради пројектне документације, спровођењу управно-правних поступака и издавању дозвола, чиме је

потврђена континуирана институционална посвећенost реализaciji пројекта. Упозорио сам на више аспеката од директног интереса за Босну и Херцеговину, укључујући и планове Републике Хрватске који се тичу складишних капацитета, као и могућу техничку обраду и кондиционирање отпада из НЕ Кршко у будућем „Центру“. Посебна пажња посвећена је информацијама о планираним количинама отпада, техничким капацитетима објекта и претпоставкама које Хрватска користи у планирању укупног животног циклуса управљања радиоактивним отпадом. Додатно је апострофиран изостанак прекограничног дијалога са институцијама БиХ у вези с имплементацијом кључних сегмената пројекта. Поред тога, пружена је информација о ширим институционалним и финансијским околностима које прате хрватски план, укључујући отворена питања обезбјеђења средстава за дугорочне процесе збрињавања и декомисије, посебно када је ријеч о високо радиоактивном отпаду и искоришћеном нуклеарном гориву из НЕ Кршко.

- Аналитички сам се осврнуо пропагандне наративе који се креирају и дистрибуирају у вези успостављања тзв. "Центра за збрињавање радиоактивног отпада" на Трговској гори. Указао сам на кључне комуникацијске обрасце, стратегије и поруке које имају за циљ неутрализацију и аморитизују било какве критике, као и минимизирају перцепције ризика у јавности. На овај начин се ради на пропагандном обрађивању теме, гдје се ствари доводе до крајње банализације уз занемаривање прекограничних импликација и недостатка транспарентности према институцијама Босне и Херцеговине.
- Конкретизована је сарадња са Природно-математичким факултетом Универзитета у Бањој Луци на пољу организовања стручно-научне конференције посвећене случају Трговска гора. У том контексту, представио сам ажуриране приједлоге тематских оквира који би могли допринјети свеобухватнијем сагледавању еколошких, техничких и безбедносних аспеката случаја, као и пружању релевантне академске и стручне подршке институционалним напорима. Посебан акценат стављен је на теме које се односе на значајне негативне прекограничне утицаје.

Активности у оквиру Експертског тима – први квартал 2025. године

- Током првог квартала 2025. године, у више наврата сам информисао о актуелним јавно доступним информацијама у вези са планираном изградњом нуклеарног објекта на локацији Трговска гора. У склопу осврта указано је на то да се поједини медијски чланци користе као неформална ПР саопштења, док се други користе као својеврсни начин опипавања пулса у БиХ. Процјењено је да постоји више подударња са најавама да Хрватска намјерава почети са изградњом објекта током 2026. године. Посебно је истакнута најава да се планира приступити доношењу посебног законског акта којим би се додатно институционализовао пројекат. Ова најава се показала тачном 7 мјесеци касније, обзиром да је Хрватска у хитну процедуру, као лекс специјалис, упутила законско рјешење којим Трговску гору уписује као локацију за позиционирање радиоактивних отпада. Наглашавана је важност да се припрема аргументације реализује у предвиђеним роковима, с обзиром на то да се процеси у Хрватској интензивирају и да је извјесно да ће студија утицаја на животну средину бити објављена након одржавања локалних избора у

Републици Хрватској (мај 2025. године) или почетком 2026. године. У том контексту, упућен је апел да се ресурси усмјеравају искључиво на активности које имају директну употребну вриједност у правцу заштите интереса грађана. Поред тога, отворио сам питање статуса чланова Експертског тима из области геологије, с обзиром на њихову институционалну важност и очекивану улогу у анализи техничких аспеката будуће студије. Указано је да је неопходно хитно разријешити све евентуалне неспоразуме у вези с њиховим ангажманом

- Достављен конкретан случај озбиљног кршења Архуске конвенције од стране једне чланице Европске уније, с циљем да се овакви случајеви имају у виду када је у питању случај Трговска гора. Анализом предметног случаја могуће је увидјети и на који начин се могу документовати системска кршења права на информисање, јавно учешће и приступ правди у питањима која се односе на заштиту животне средине, чак и унутар правно развијених система држава чланица ЕУ.

Активности у оквиру Експертског тима - други квартал 2025. године

- Као члан Иницијативног одбора, практично сам подржао израду програма научно-стручног скупа под називом „Трговска гора – неприхватљива локација одлагалишта радиоактивног отпада“. У том контексту, активно сам учествовао у обликовању програмског оквира и тематских приоритета скупа, са циљем да се кроз научно утемељен приступ додатно оснажи аргументација против планираног лоцирања радиоактивног и другог опасног отпада у граничном подручју двије земље. Сам скуп је замишљен као платформа за окупљање експерата из различитих области, с нагласком на мултидисциплинарни приступ и јасно позиционирање академске заједнице у заштити јавног интереса. Организација скупа се очекује у трећем кварталу.
- Проблематизовао сам досадашњи приступ институција Босне и Херцеговине када је ријеч о инсистирању на примјени Еспоо конвенције, укључујући и Протокол о стратешкој процјени утицаја на животну средину (СЕА протокол). Том приликом сам указао на потребу досљеднијег и проактивнијег позивања на ове међународне обавезе, уз јасно дефинисање захтјева према надлежним тијелима Републике Хрватске. Посебно је истакинуто да БиХ треба стратешки користити правне механизме који јој стоје на располагању, како би се осигурало пуно учешће и заштита интереса грађана у процесима одлучивања о пројектима с прекограничним утицајем.
- Информисао сам Експертски тим о актуелним дешавањима која се односе на забрињавајуће праксе у вези са покушајима сузбијања или релативизације противљења угроженог становништва. Истакнута је потреба да се овакви процеси адекватно документују и анализирају, с обзиром на то да обесмишљавају комплетан процес, гдје се покушава створити слика друштвеној прихватљивости пројекта, истог оног који се форсира противно вољи грађана последњих 25 година. Поред тога, указао сам на позитивне примјере праксе из праксе на домаћем нивоу, посебно оних који се односе на успешне иницијативе на локалном нивоу, укључивање академске заједнице и обликовање локалних платформи за јавни дијалог. Ови примјери су представљени као инспирација за креирање сличних иницијатива у погођеним

заједницама у Босни и Херцеговини, с циљем јачања отпорности локалног становништва и унапређења квалитета јавног дискурса. Посебан акценат стављен је на важност повезивања науке, цивилног друштва и локалне управе као кључног фактора за изградњу легитимног и одрживог заступања интереса грађана.

- Са задовољством могу констатовати да сам имао прилику афирмисати позитиван примјер институционалног ангажмана Министарства трговине и туризма Републике Српске, које је представило стручну презентацију под називом „Анализа утицаја изградње одлагишта нуклеарног отпада на локацији Трговска гора на развој туризма на простору сјеверозападне Републике Српске“. Овај документ представља важан допринос разумијевању ширих посљедица које би изградња нуклеарног објекта могла имати на локалне заједнице, с посебним нагласком на сектор туризма као једне од кључних развојних грана у том дијелу ентитета. Овакав приступ треба поздравити као вриједан примјер и корак ка мултисекторском сагледавању проблема Трговске горе. Додатна надоградња ове анализе је пожељна, што би резултовало снажним алатом за даљу одбрану угрожених локалних заједница интереса локалних заједница. Презентација као таква представља модел добре праксе који показује како сваки сектор може дати активан допринос рјешавању стратешких питања као што је случај Трговска гора.

- Активности у оквиру Експертског тима - тећи квартал 2025. године

- Напоћењем практичних примјера, информисао сам Експертски тим на забрињавајући тренд у вези са случајем Трговска гора, гдје се ова локација све чешће презентује као будуће дугорочно складиште за радиоактивни отпад, искориштене изворе и институционални радиоактивни отпад. Један од таквих примјера је својеврсна пракса у којој се технички догађаји користе за представљање пројекта као да је већ формално потврђен. Такав приступ у пракси носи обликовање пристрасне перцепције о прихватљивости, иако кључни међународни процеси и обавезе према БиХ још увијек нису испуњени. Става сам да је ово један од разлога пристраног приступа Међународне агенције за атомску енергију, који треба у наредном периоду бити озбиљно анализиран и проблематизован.
- Извјестио сам о растућем тренду забрињавајућих пракси у управљању опасним отпадом, како у Републици Хрватској, тако и у ширем контексту Европске уније. Анализа је обухватила случајеве нетранспарентности, неадекватне институционалне контроле и заобилажења процедура које се тичу заштите животне средине и здравља становништва. Ови примјери додатно потврђују потребу да Босна и Херцеговина заузме проактиван и принципијелан став у заштити својих интереса, ослањајући се на међународне стандарде и механизме надзора у области управљања опасним и радиоактивним отпадом.

Смислено је појаснити, да је информисање у већини случајева било усмјерено ка кључним члановима Експертског тима: Координатор Експертског и Правног тима, Предсједavajuћи Експертског тима, те представницима у Министарства просторног уређења, грађевинарства и екологије Републике Српске, Федералном министарству

околиша и туризма, те повремено члановима експертског тима који представљају Општину Нови Град, као и Унско-сански кантон.

Желим додатно нагласити да се у оквирима Удружења "Грин тим" Нови Град, на дневној бази бавим случајем Трговска гора, свим примарним и секундарним аспектима случаја, тако да с тим у вези читав спектар дјеловања који можемо посматрати од иступа на међународном нивоу, медијских иступа до локално оријентисаних активности, не могу бити дио овог извјештаја. Као представник Удружења „Грин тим“ Нови Град, нерјетко комуницирам са јавношћу у вези случаја Трговска гора, водећи се јавним интересом настојим у сваком наврату аргументовано и објективно покривати три сегмента:

- а) изражавати неслагање са онима који подржавају и реализују активности којима се кршећи међународне конвенције и воља грађана, настоји позиционирати радиоактивни и други опасни отпад у гранично подручје
- б) истичати које су то ствари које се на институционалном нивоу могу и морају радити боље, да би се одбранило право на живот преко 250 000 грађана
- в) информисати јавност у којој фази је случај Трговска гора

Практично идентичан модел његујем и на радним састанцима.

Случај Трговска гора представља пандорину кутију у контексту модерног управљања радиоактивним отпадом. Уколико актери из Хрватске, занемаривањем поштивања међународних конвенција, воље грађана и институција како Републике Српске тако и БиХ, успију у намери да у граничном подручју на "силу" позиционирају радиоактивне отпаде из Словеније, као и читав низ других опасних, односно радиоактивних отпада који настају на територији Хрватске, то би значило увођење новог принципа, гдје би се нормализовала идеја позиционирања опасних отпада на границама што би могло имати несagleдиве посљедице на међународном нивоу.

У том контексту, сматрам важним указати на следеће препоруке које би могле допринијети јачању укупног одговора Републике Српске у вези са случајем Трговска гора:

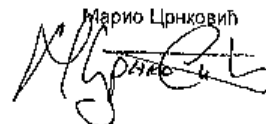
1. Институционални ангажман: Потребно је да све надлежне институције на нивоу Републике Српске предузму проактиван и координисан приступ у даљем поступању по питању Трговске горе. Модел институционалног ангажмана може бити додатно разрађен и достављен у форми приједлога за оперативно дјеловање.
2. Информисање локалних заједница: Неопходно је да све локалне заједнице у сјеверозападном дијелу Републике Српске, као и друге заинтересоване јединице локалне самоуправе, активно приступе објективном и свеобухватном информисању грађана о овом случају. То је нарочито важно као одговор на статус обесправљености који је наметнут становништву кроз изостанак учешћа у поступцима супротно међународним конвенцијама.

3. Јачање аргументације и међународне експертизе: Од суштинског је значаја убрзати израду свеобухватне стручне аргументације о случају Трговска гора, уз истовремено обезбјеђивање финансијских средстава за ангажовање међународних експерата. Њихов допринос кроз независне анализе специфичних аспеката случаја додатно би ојачао правну и политичку позицију Републике Српске и Босне и Херцеговине.
4. Међународна комуникација и заговарање: Потребно је интензивирати комуникацијске и заговарачке активности на међународном нивоу, с обзиром на чињеницу да значајан број европских земаља још увијек није информисан о случају Трговска гора кроз званичне и релевантне дипломатске канале.
5. Правно заступање: Предлаже се обезбјеђење значајно већих финансијских средстава за квалитетно правно заступање Републике Српске, односно Босне и Херцеговине, укључујући могућност дефинисања модела награђивања кроз бонусе за успјех у евентуалним међународним правним поступцима који се очекују у наредном периоду.

Случај Трговска гора није само тест институционалних капацитета, већ и огледало одређености друштва за одговорност према будућим генерацијама.

За појашњења и допуне, стојим на располагању.

С поштовањем,

Марио Црнковић

Бања Лука, 29.07.2025. године

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

ПРЕДМЕТ: Информација о реализованим активностима у вези Трговске горе за период јул 2024. до јула 2025. године, доставља се

Поштовани,

Овим путем желимо да вас информишемо о стању, ситуацији и улози Сеизмолошке службе Републичког хидрометеоролошког завода Републике Српске у пројекту Трговска гора. С обзиром на чињеницу да је РХМЗ у саставу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, а област сеизмологије припада надлежности Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију о својим потребама и потребним активностима покушавали смо и покушавамо пронаћи рјешење за превазилажење постојећих проблема.

Као што смо указивали, постојећи ресурси су јако скромни и потпуно недовољни за обављање законом предвиђених активности, а самим тим и активности из пројекта везаног за истраживање Трговске горе. Користили смо сваку прилику да упознамо надлежне и укажемо на ситуацију и на недостајућа финансијска средства за унапређење сеизмолошког мониторинга чији подаци су основна подлога за пројектовање сеизмички отпорних грађевина, а сада и за истраживање територије значајне за простор, потенцијалног радиоактивног одлагаишта на Трговској гори, тражили састанак са ресорним министром и са министром за просторно уређење, грађевинарство и екологију, али до састанка до сада није дошло.

За потребе истраживања простора око Трговске горе послали смо просторни распоред минималног броја потребних сеизмолошких станица (шест станица, у складу са величином простора који треба опсервирати), мапираних на карти са потребном опремом, техничком спецификацијом и својом додатном опремом за њено увезивање и пуштање у рад. Јер се ради о аутоматским дигиталним сеизмолошким станицама са процијењеним потребним финансијским средствима.

Задњих година, од када је актуелна ова тема, нисмо добили никаква финансијска средства за реализацију ових активности, са жељом да дамо свој допринос, а одавали смо се на сваки састанак и активно учествовали у свим досадашњим активностима. У току извјештајног периода јул 2024. године – јул 2025. године, испратила сам све активности и учествовала на следећим састанцима:

- Октобар 2024. године - Округли сто на тему Трговске горе у АНУРС
- Новембар 2024. године - састанак по позиву Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију са члановима радне групе за геологију

- Новембар и децембар 2025. године – презентација радова у Административном центру Владе Републике Српске

- Март 2025. године – радни састанак у Новом граду са представницима Министарства за просторно уређење гђом Радуски и гђом Јелача са представницима Новог Града, координатором Емиром Диздаревићем, проф. М. Јахић, г. Бојићем...

Нисам била присутна на састанку 28. јуна 2024. године, јер сам била на годишњем одмору. Сатанку је присуствовала колегиница Ранка Радић која ме је детаљно информисала о свим активностима са састанка и о питањима која су достављена за изјашњавање, а што је урађено и достављено.

Као што је познато и на шта указујем све вријеме, област Трговске горе је у непосредној близини система активних расједа који су генерисали три веома јака потреса, са озбиљним посљедицама, у задњих стотину година (што је у сеизмолошком погледу јако кратак период, с обзиром да се карте сеизмичког хазарда односе на повратни период од 475 година). Био је то Покупски земљотрес (1909. са магнитудом 5.8 Рихтера), Бањалучки земљотрес (1969. магнитуде 6.6 Рихтера) и Петрињски земљотрес (2020. магнитуде 6.3 Рихтера). Ови подаци нам дају егзактну информацију да су то активни сеизмогени расједи који се пружају на граници Унутрашњих Динарида и Паноског басена, који ће и у блиској и даљој будућности бити извори јаких земљотреса. Научне анализе показују да се подручје Бање Луке налази на сеизмичком чвору који може у будућности генерисати земљотресе до 7 Рихтера. Петрињски земљотрес је пресликани Бањалучки земљотрес (имао је јак фор шок, па након тога следећег дана главни удар) са истим типом расједа, само мало слабији него Бањалучки. Не постоји тачна прогноза гдје се може десити следећи епицентар, јер он може бити било гдје на потезу од Бања Луке до Петриње са пружањем по правцу СЗ-ЈИ и са истим или сличним интензитетом.

Сеизмолошке станице којима РХМЗ располаже се налазе у Бањој Луци и Мраковици, а то не представља ни теоретски минимум за лоцирање земљотреса, нити је могуће добити било какве информације о типу и механизму расједних структура. Сеизмолошка служба је потпуно ослоњена на размјену података са сусједима, јер нема развијен сопствени сеизмолошки мониторинг. С обзиром на чињеницу да смо највећим дијелом окружени територијом Хрватске, највише станица на размјени добијамо од њих да бисмо уопште могли лоцирати наше земљотресе. Апсурдно је очекивати да у оваквим условима имамо могућност за било какву контрааргументацију из ове области, без обзира што ова област представља један од главних аргумената за оспоравање потенцијалне локације за одлагалиште радиоактивног отпада, јер се налази у непосредној близини извора могућих јаких земљотреса.

За потребе истраживања простора потенцијалног одлагалишта радиоактивног отпада Чернезовац на Трговској гори, Сеизмолошка служба Федералног хидрометеоролошког завода БиХ је набавила и поставила четири сеизмолошке станице које су сада оперативне.

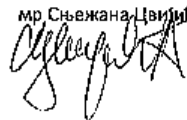
РХМЗ из сопственог буџета није у могућности да набави потребне сеизмолошке станице, јер на ставци набавке и одржавања опреме већ годинама нема назначених средстава.

Овом приликом бих напоменула да из истог разлога, тј. неразвијеног сеизмолошког мониторинга на простору Републике Српске, немамо ни потребне податке за генерисање карата сеизмичког хазарда чији су подаци улазни параметар за пројектовање сеизмички отпорних конструкција, што се директно односи на квалитетне урбанистичке, просторне, зонинин, регулационе планове...

Као члан Експертског тима у групи Геологија и као начелник Одјељења за опсерваторску сеизмологију РХМЗ-а остајем при свим својим наводима о потребама за унапређење сеизмолошког мониторинга Републике Српске, као и потребама за сеизмолошким истраживањем и опсервацијом простора око потенцијалног одлагалишта радиоактивног отпада на Тргвској гори.

С поштовањем,

др Снежана Цвијић Амулић

Бања Лука, 29.07.2025. године

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ, ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

ПРЕДМЕТ: Информација о реализованим активностима у вези Трговске горе за период јул 2024. до јула 2025. године, доставља се

На основу електроске поште од 28.07.2025. године упућене од стране Министарства за просторно уређење грађевинарство и екологију Републике Српске, Ресор за заштиту животне средине, Драгана Јелача, Виши стручни сарадник за нормативно-правне послове у наставку достављам тражени Извјештај.

Наиме, за вријеме извјештајног периода јул 2024-јул 2025. године није било никаквих активности везаних за ову проблематику које се тичу поплава, хидролошког мониторинг, унапређења мреже мјерних станица и сл.

Завод је кроз своје редовне активности, кроз низ Дописа, упознао ресорно министарство и Министарства за просторно уређење грађевинарство и екологију Републике Српске о тренутном стању мреже хидролошких и метеоролошких станица те неопходности улагања у овај сектор јер Завод из свог основног буџета није у могућности да финансира исто.

Мишљења сам да је први корак, да институције Републике Српске, које су надлежне за релевантне секторске области направе Програм успостављања оперативног мониторинга што прије како би релевантним подацима анализирали стање животне средине у регији Трговска гора.

Округли сто на тему Трговска гора, одржан 18.10.2024.године од 12 до 14 часова у Академији наука и умјетности у Бањој Луци и други састанци који су одржани по овом питању имали су представника Републичког хидрометеоролошког завода Републике Српске, Сњежана Цвијић-Амулић, која је учествовала као експерт у области сеизмологије о чему ће она елаборирати у свом Извјештају.

Дарко Боројевић дипл. инж.грађ

IZVJEŠTAJ

o mojim aktivnostima u Ekspertskom timu Trgovska gora

Imenovani Ekspert: Jelena Marinković

Datum: 05.08.2025.

Broj aktivnosti	Sastanak/priprema i analiza dokumentacije/slужbeni put	Mjesec/godina	Broj sati mog angažovanja	Kratki opis moje aktivnosti po pitanju Trgovske gore
1.	Službeni put	Svaki petak	160	Uzorkovanje aerosola, vode iz Une, vode za piće i padavina
2.	Priprema i analiza uzoraka	kontinuirano	80	Priprema prikupljenih uzoraka, mjerenje i analiza
3.	Sastanak/priprema i analiza dokumentacije/slужbeni put	Jun 2024.	30	Priprema prezentacije i učestvovanje u panel diskusiji na temu Trgovska Gora na Kongresu u Biliću
4.	Sastanak/priprema i analiza dokumentacije	Avgust 2024.	10	Priprema i učestvovanje na sastanku u Ministarstvu za prostorno uređenje, prostorno uređenje i ekologiju Republike Srpske
5.	Sastanak	Oktobar 2024	8	Učestvovanje u okruglom stolu sa temom Trgovsk Gora u ANURS
6.	Sastanak/priprema i analiza dokumentacije/slужbeni put	Novembar 2024	30	Učestvovanje u panel diskusiji sa temom Trgovska Gora u Trebinju
7.	Analiza dokumentacije	2024-2025	80	Analiza dostupne dokumentacije o monitoringu radioaktivnosti u Hrvatskoj
8.	Priprema prezentacija	Jul. 2025-	50	Priprema prezentacija o multidisciplinarnom pristupu monitoringu nultog stanja radioaktivnosti, te o provedenim mjerenjima za kongres u septembru 2025.

Aktivnosti vezane za Trgovsku Goru:

Kao član ekspertskog tima zadužen za pripremu monitoringa radioaktivnosti u životnoj sredini, a u cilju određivanja tzv. „nultog stanja“ sam svakog petka uzimala uzorke aerosola, vode za piće, vode iz Une i padavina, te smo ih pripremali i analizirali u obimu koji su nam dozvoljavali kapaciteti laboratorija, jer smo ove aktivnosti provodili bez zvanične narudžbenice/ plaćanja. Osim materijalnih troškova koje je JZU Institut za javno zdravstvo imao zbog korištenja službenog vozila/goriva i korištenja laboratorijske opreme i potrošnog materijala, uloženo je dosta vremena na pripremu uzoraka, laboratorijeku analizu i interpretaciju rezultata.

Takođe sam aktivno učestvovala u svim sastancima koji su bili organizovani zbog Trgovske gore, okruglim stolovima, panel diskusijama, gdje sam prezentovala značaj određivanja „nultog stanja“, rezultate aktivnosti koje smo do sad proveli, te planove i potrebe za daljnje djelovanje.

U međuvremenu sam se pripremala proučavajući dostupnu stručnu literaturu, podatke koji su nam dostupni u vezi monitoringa koji je proveden u Hrvatskoj, te se konsultovala sa ostalim ekspertima o mogućim suradnjama i načinima provođenja monitoringa. Prisustvovala sam on-line obuci za monitoring životne sredine u životnoj sredini u okolini skladišta sa niskim i srednje aktivnim otpadom.

Snjezana Kladar

From: Ivana Panić
Sent: Friday, August 8, 2025 8:10 AM
To: Snjezana Kladar
Subject: FW: Izjašnjenje, HITNO, traži se.

From: Zvezdan Karadzin <zvezdan.karadzin@gmail.com>
Sent: Thursday, August 7, 2025 3:43 PM
To: Dragana Jelaca <D.Jelaca@mgr.vladars.rs>
Cc: Djenari Cerimagic <djenari.cerimagic@gf.unsa.ba>; Mandzic Kenan <kenan.mandzic@untz.ba>; hharish <hharish@bih.net.ba>; Svjetlana Radusin <S.Radin@mgr.vladars.rs>; Ivana Panić <I.Panic@mgr.vladars.rs>; Ljiljana Stanisljevic <Lj.Stanisljevic@mgr.vladars.rs>
Subject: Re: Izjašnjenje, HITNO, traži se.

Poštovana,
Lijep pozdrav iz Hrvatske gdje sam na odmoru. Ja sam taj izvještaj dostavio gosp. Emiru Dizdarevića kada je to od nas traženo. Molim vas da se obratite njemu po tom pitanju.
Lijep pozdrav

Prof. dr. Zvezdan Karadzin, associate professor
University of Tuzla
Faculty of Mining, Geology and Civil
Engineering
Department of Safety Engineering
Address: Urfeta Vejzagića 2, 75000 Tuzla
Tel: + 387 35 320 554
Fax: + 387 35 320 570 (for Zvezdan Karadzin)
www.rggf.untz.ba

čet, 7. aug 2025. u 10:04 pošiljalac Dragana Jelaca <D.Jelaca@mgr.vladars.rs> je napisao:

Uvaženi članovi Ekspertskog tima,

koristim ovu priliku da Vas srdačno pozdravim u ime Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju i informišem vas o obavezi izvještavanja Narodne skupštine Republike Srpske o aktivnostima članova Ekspertskog tima za pitanja koja se odnose na problematiku slučaja Trgovska gora.

Programom rada NSRS za 2025. godine predviđeno je da Ministarstvo dostavi Informaciju o aktivnostima eksperata i problematici slučaja Trgovska gora najmanje jednom godišnje, a ista se obavezno razmatra i raspravlja u okviru usvojenih tematskih oblasti.

Zamoliću Vas da danas do 15 sati odgovorom na ovaj mail dostavite vaše pojedinačne izvještaje ili izjašnjenja o postupanju kao članovi Ekspertskog tima, oblast geologija, a izvještajni period obuhvata jul 2024-jul 2025. godine.

Napominjem da će vaši izvještaji biti dostavljeni na sljedeću redovnu sjednicu Narodne skupštine Republike Srpske u skladu sa Programom rada za 2025. godinu. Takođe napominjem da ista obaveza

proizilazi iz odredbi Rezolucije o neprihvatanju izgradnje skladišta i odlagališta radioaktivnog otpada, iskorišćenih izvora i istrošnog nuklearnog goriva i protivljenju aktivnostima u vezi sa izgradnjom skladišta i odlagališta na Trgovskoj gori, opština Dvor, Republika Hrvatska, („Službeni glasnik BiH“, broj 20/16).

Tu sam za pomoć i podršku, ukoliko smatrate da je to neophodno, slobodno se javite.

Srdačan pozdrav,

Dragana Jelača

065 311 851

Драгана Јелача

Дипломирани правник

Висши стручни сарадник

за нормативно-правне послове

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,

ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ

Ресор за заштиту животне средине

Трг Републике Српске 1,

78 000 Бања Лука

Тел: + 387 51 360 017

Локал 4017

www.vladars.rs

GOVERNMENT OF REPUBLIC OF SRPSKA

MINISTRY OF SPATIAL PLANNING, CIVIL
ENGINEERING AND ECOLOGY

Snjezana Kladar

From: Ivana Panić
Sent: Wednesday, August 13, 2025 9:28 AM
To: Snjezana Kladar
Subject: FW: Nastavak istražnih radova, lokalitet Novi Grad, OBAVJEŠTENJE, na znanje...

From: Dragana Jelaca <D.Jelaca@mgr.vladars.rs>
Sent: 04 August 2025 11:07
To: Marija Nikolic <M.Nikolic@mgr.vladars.rs>; Mirjana Kos <M.Kos@mgr.vladars.rs>; Ljiljana Stanisljevic <Lj.Stanisljevic@mgr.vladars.rs>; Nikola Stojić <N.Stojic@mgr.vladars.rs>; Marko Galic <M.Galic@mgr.vladars.rs>; Zeljka Stojicic <Z.Stojicic@mgr.vladars.rs>; Zoran Lekic <Z.Lekic@mgr.vladars.rs>; Ivana Panić <I.Panic@mgr.vladars.rs>
Cc: Duško Solomun <d.solomun@mgr.vladars.rs>
Subject: Nastavak istražnih radova, lokalitet Novi Grad, OBAVJEŠTENJE, na znanje...

Poštovane kolege, članovi radne grupe,

gđin Spasoje Glavaš, iz Geo zavoda Republike Srpske, me upravo telefonski obavjestio da se od sutra nastavljaju istražni radovi na terenu opštine Novi Grad, lokacija uzvodno od stradiona Mlakve. Takođe je napomenuo da su ranije prikupljeni uzorci uredno i propisno deponovani i čekaju analize, po dogovoru.

Više detaljnijih informacija o toku istražnih radova možete naći u prethodno dostavljenim priložima uz našu informaciju.

Srdačno,
Dragana Jelača

Драгана Јелача
Дипломирани правник
Виши стручни сарадник
за нормативно-правне послове

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ
Ресор за заштиту животне средине
Трг Републике Српске 1,
78 000 Бања Лука
Тел: + 387 51 360 017
Локал 4017
www.vladars.rs